

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Stiftelsen Handelshøyskolen BI
v/ nemnd for studentsaker
Nydalsveien 37
0484 Oslo

Bergen, 24.04.2024
Deres ref.: T152-22
Vår ref.: 24/02617 (156/2023)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 156/2023: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENGING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Handelshøyskolen BI (heretter BI) i sak F152-22, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 28.06.2023, der vedtaket i underinstansen ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 28.06.2023, uten at leder og/eller den ugyldig oppnevnte studentrepresentanten var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 23/04321 (156/2023) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c. Klageren ble i brev 22.02.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd, med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 15.04.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved BI ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringssaken, deltok Fredrik Boksasp, Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at nemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringssaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har nemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED] Klageren [REDACTED] ved BI. Saken gjelder mistanke om fusk ved bruk av ulovlig hjelpemiddel under skriftlig skoleeksamen i emne [REDACTED] høsten 2022.

I forbindelse med gjennomføring av skoleeksamen ble det oppdaget en kalkulator på skrivebordet til klageren som ikke er godkjent som eksamenskalkulator. Skriftlig skoleeksamen utgjør 80 prosent av vurderingsgrunnlaget til eksamenskarakteren.

Klageren uttalte seg 28.11.2022. Klageren uttaler at h[REDACTED]n har kjøpt kalkulatoren i [REDACTED] og at alle studenter i [REDACTED] bruker denne kalkulatoren. Klageren har brukt denne kalkulatoren siden ungdomsskolen og videregående skole. Klageren uttaler at h[REDACTED]n ikke har gjort seg kjent med eksamensreglementet fordi [REDACTED]. Klageren beklager at h[REDACTED]n ikke har satt seg inn i gjeldene regelverk ved gjennomføring av eksamen og at h[REDACTED]n ikke hadde som intensjon å fuske på eksamen. Klageren trodde at kalkulatoren var godkjent som eksamenskalkulator.

Klageren uttalte seg ytterligere 19.12.2022. Klageren bestrider å ha fusket forsettlig på eksamen. Klageren trodde at kalkulatoren var å anse som en enkel kalkulator, og det gikk ikke an å kommunisere gjennom den. Klageren forklarte at kalkulatoren ble oppdaget 10 minutter inn i eksamen, og fikk beskjed om at det var greit og at det ikke ville få utslag på eksamen. Klageren beklager for hendelsen.

Klagenemnda ved BI behandlet saken i møte 01.03.2023. De fant at klageren hadde fusket forsettlig på eksamen. Nemnda la i sin vurdering avgjørende vekt på at klageren hadde et ulovlig hjelpemiddel under skoleeksamen. Kalkulatoren klageren brukte under eksamen ikke var av typen «enkel kalkulator», og dermed ikke et tillatt hjelpemiddel. Nemnda har ved vurderingen lagt vekt på at klageren selv har ansvar for å sette seg inn i reglementet for fusk og lovlige hjelpemidler under eksamen. Hva som anses som en «enkel kalkulator» kommer klart frem i BIs studentportal. Nemnda fant det godtgjort at klageren hadde et ulovlig hjelpemiddel under skoleeksamen, og fattet vedtak om annullering av eksamen.

Klageren fremsatte klage 01.03.2023. Klageren bestrider at h[REDACTED]n har fusket på eksamen. Klageren viser til at kalkulatoren ble oppdaget etter 10 minutter, men at [REDACTED]n fullførte eksamen ettersom h[REDACTED]n fikk beskjed om at funnet av kalkulatoren ikke ville gi senere konsekvenser.

Klageren tok kontakt 06.03.2023 og etterspurte status i saken. BI besvarte henvendelsen 08.03.2023, hvor det fremgår at saken behandles i mai/juni. Klageren besvarte BI den 09.03.2023, hvor h[REDACTED]n spurte om saken kunne fremskyndes til begynnelsen av april. Klageren etterspurte på nytt 22.03.2023, hvorvidt saken kunne behandles i mai 2023. BI besvarte henvendelsen 22.03.2023, hvor det fremgår at klageren må avvente klagebehandling av Felles klagenemnd.

Klagenemnda ved BI vurderte klagen 22.03.2023, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Klagenemnda ved BI opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens eksamen er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om opptak, studier og eksamen ved BI § 5-15 hva som skal anses som fusk:

§ 5-15. Fusk

(...)

2) For Handelshøyskolen BI gjelder i tillegg følgende bestemmelser:

a. Som fusk regnes brudd på bestemmelsene som fremgår i kapittel 5 i denne forskrift eller bestemmelser gitt i medhold av denne, samt andre uredelige handlinger eller forhold som tar sikte på å gi kandidaten et uberettiget fortrinn ved vurderingen. Også handlinger som på andre måter medfører at kandidatens kunnskaper og ferdigheter ikke blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte, blir betraktet som fusk. Endelig regnes det som fusk når kandidaten har fått kjennskap til eksamensoppgaver før eksamen starter, eller har manipulert eksamensbesvarelsen etter at den er levert.

(...)

3) Hovedområder som betraktes som fusk er: Bruk av eller tilgang til ulovlige hjelpemidler, ulovlig samarbeid mellom enkeltpersoner eller grupper, plagiat, selvplagiat og manglende eller feilaktig kildebruk slik at teksten fremstår som kandidatens egen.

(...)

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt avgjørende vekt på at det ble avdekket at klageren hadde en kalkulator tilgjengelig, som ikke var tillatt hjelpemiddel under skoleeksamen. Nemnda har også vektlagt studieadministrasjonens vurdering og klagerens egen forklaring. Det følger av eksamensforsiden hva som var tillatte hjelpemidler.

Felles klagenemnd har ut fra det samlede bevisbildet, kommet til at klageren – objektivt sett – har fusket på eksamen ved å benytte et ulovlig hjelpemiddel, jf. forskrift om opptak, studier

og eksamen ved BI § 5-15 andre og tredje ledd.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med gjennomføring av skoleeksamen.

Klageren har selv forklart at hⁿ hadde den BI-godkjente kalkulatoren, men valgte å bruke en annen kalkulator, som hⁿ hadde brukt i [REDACTED]. Etter nemndas vurdering taler dette klart for at det var en bevisst handling at klageren hadde en kalkulator som ikke var tillatt under skoleeksamen. Klagers forklaring støttes også av de objektive bevisene i saken.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt.

Rettsvillfarelse

Klager anfører at hⁿ trodde at kalkulatoren var tillatt under eksamen. Klageren har videre anført at hⁿ fikk fortsette eksamen etter at kalkulatoren ble oppdaget, og at det ble gitt beskjed om at det ikke fikk konsekvenser for eksamen. Nemnda oppfatter dette som anførsel om at klageren har vært i unnskyldelig rettsvillfarelse.

Hvorvidt uvitenhet om gjeldende regler kan frita for ansvar, er et spørsmål om rettsvillfarelse. Felles klagenemnd bemerker at villfarelse om regler kun kan frita for ansvar dersom villfarelsen har vært aktsom, det vil si unnskyldelig.

Felles klagenemnd vil i denne forbindelse vise til Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) under punkt 12.1.10 «Til § 54. Annullering av eksamen eller prøve», hvor departementet har uttalt følgende:

I eksamens- og prøvesituasjoner stilles det høye aktsomhetskrav til studentene, og den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk før eksamen.

I tillegg vises det til forarbeidene til uhl. § 4-7, Prop. 59 L (2013-2014):

Det legges til grunn en meget streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. I dette ligger det en plikt for studentene til å sette seg inn i eksamensreglementet og hvilke hjelpemidler som er tillatt brukt under selve eksamen.

Felles klagenemnd vil understreke at det er studentenes eget ansvar å sette seg inn i hvilke regler og krav som gjelder for den enkelte prøvings situasjonen, herunder reglene om fusk på eksamen. Reglene om hva som anses som fusk fremgår av BIs informasjonshefte om fusk og

mistanke om fusk, hvor det står at bruk av ulovlige hjelpemidler, herunder ikke-godkjente kalkulatorer, regnes som fusk. Dette fremgår også av BIs studieforskrift og retningslinjene, hva som var tillatte hjelpemidler. Nemnda vurderer at den informasjonen som var tilgjengelig, ikke ga grunnlag for at klageren kunne misforstå hvilke regler som gjaldt.

Felles klagenemnd har på bakgrunn av det ovennevnte funnet at klageren ikke var i unnskyldelig rettsvillfarelse vedrørende reglene om fusk og kildebruk. Ved denne vurderingen har nemnda merket seg anførselen om at klager fikk fortsette eksamen etter at forholdet ble avdekket, uten at dette kan få avgjørende betydning for vurderingen.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med gjennomføring av skoleeksamen.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Felles klagenemnd har merket seg at den samlede saksbehandlingstiden – ved underinstansen og til saken ble behandlet første gang av klageinstansen – var på til sammen 7 måneder. Nemnda vurderer at dette ikke har vært for lang saksbehandlingstid.

Klagenemnda ved BI har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og ingen utestenging. Klagenemnda fant at utestengelse ville være en uforholdsmessig reaksjon, da det ikke er bevist at kalkulatoren ville gitt studenten uberettiget fordel sammenlignet med BIs godkjente eksamenskalkulator. Felles klagenemnd vil bemerke at det ikke er av betydning for vurderingen hvorvidt klageren benyttet seg av det ulovlige hjelpemiddelet, da det avgjørende er at klageren hadde det ulovlige hjelpemiddelet tilgjengelig under skoleeksamen.

Felles klagenemnd kan heller ikke se at det foreligger formildende omstendigheter som taler for å fravike utgangspunktet om annullering av eksamen og utestenging i to semestre ved forsettlig fusk, og mener at dette ville ha vært en riktig reaksjon også i denne saken.

Felles klagenemnd har etter en konkret vurdering av saken, på tross av ovennevnte, funnet at annullering av eksamen er en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av underinstansen.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Boksasp, Liv Sandvik, Frode Randal og Amina Louise Persen har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Felles klagenemnd sitt vedtak 07.07.2023, oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved BI i sak F152-22, annullering av eksamen, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 26.04.2024.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.